

Asia: VN/30511/2023

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain muuttamisesta

Lausunnot

Yleiset huomiot

Viennin osuus Suomen bruttokansantuotteesta on noin 40 prosenttia, joten Suomen kansantalouden rahoitus tulee merkittävässä määrin vientiteollisuuden kautta. Vientiteollisuuden kustannuskilpailukyvyyn säilyminen edellyttää, että muiden alojen palkkakustannukset eivät ylitä vientiteollisuuden palkkakustannuksia.

Tämä periaate on hyväksytty kattavasti Ruotsin työmarkkinajärjestelmässä, mikä näkyy osaltaan myös siinä, että Ruotsin suhteellinen kilpailukyky Suomeen nähden on kasvanut vuosi vuodelta.

Nykytila ja sen arviointi

Sen jälkeen, kun Elinkeinoelämän Keskusliitto lopetti työehtosopimuksista neuvottelun, jokainen työehtosopimusneuvottelukierros on ollut yhteisen linjan hakemista, mutta yhteisesti hyväksyttyä työmarkkinamallia ei ole löytynyt. Päinvastoin on päädytty alojen väliseen palkkakilpailuun. Kulunut aika, noin kymmenen vuoden ajanjakso, osoittaa, että kaikkien tai edes keskeisten työehtosopimusosapuolten yhteistä mallia ei löydy ilman lainsäädännön tukea.

Ahtausalan viimeksi käydyllä työehtosopimuskierröksellä alkuvuonna 2023 päädyttiin 15 päivää kestäneeseen valtakunnalliseen satamalakkoon, jonka keskeisenä taustasyynä oli nimenomaan kiista siitä, voiko vientiteollisuuden kustannustasoa ylittää.

Yleisperustelut luvut 3–6

Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmakirjaus on ytimekäs. Sen mukaan "Suomen pitkän tähtäimen kilpailukyyn vahvistamiseksi hallitus vahvistaa vientivetoista työmarkkinamallia. Laissa työriitojen sovittelusta säädetään, että palkantarkastusten yleistä linjaa ei voida ylittää valtakunnansovittelijan toimistosta tai sovittelulautakunnan toimesta annettavalla sovintoehdotuksella."

Hallituksen esityksen luonnoksessa on valitettavasti muutettu hallitusohjelmakirjausta tietyin osin epämääräisemmäksi. On tärkeää, että lakiin ei jätetä porsaanreikiä, joilla lain tavoitteet vesitetään.

Lakiperusteluista tulee erityisesti poistaa maininnat liikkumavarasta ala- ja tehtäväkohtaisten palkkausten kehittämistarpeiden huomioimisessa. Tällainen sovittelutoimelle annettu liikkumavara voisi käytännössä estää lain tavoitteen toteutumisen.

Pykälät ja säännöskohtaiset perustelut

1 § *Lain tarkoitus ja soveltamisala*

Hyvä kirjaus. Valtakunnansovittelijan tulisi lähtökohtaisesti olla sovittelulautakunnan puheenjohtaja, jotta vältetään sovittelulautakunnan yllättävät ja sopimusjärjestelmää vahingoittavat ehdotukset.

3 § *Valtakunnansovittelijan tehtävät*

-

11 § *Sovinnon aikaansaaminen*

Hallituksen esitysluonnoksen teksti on jätetty liian yleisluontoiseksi. Pykäläkohtaiset perustelut ovat sen sijaan selkeät. Lakitekstiin tulisi kirjata maininta vientiteollisuusalojen valtakunnallisten työehtosopimusten merkityksestä yleisen linjan päänavaajina.

Päänavausratkaisujen vaikutuksen ajallista kohdistamista tulee täsmentää perusteluihin, jotta ei synny aukkoja, jolloin yleistä linjaa ei ole olemassa.

13 § *Sovintoehdotus ja sovittelun keskeyttäminen*

-

5 §

-

6 §

-

Mutru Juha
Satamaoperaattorit ry